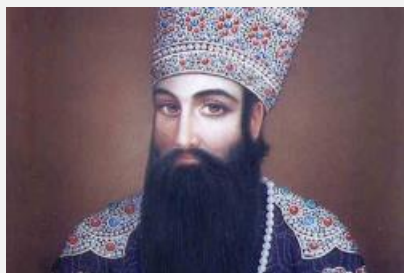

تحفه‌های هفتگانه‌ای برای سیاست

شیم عباسی و تحفه عباسی نوشته محمدصادق مروزی ملقب به وقایع‌نگار است

شیم عباسی و تحفه عباسی نوشته محمدصادق مروزی ملقب به وقایع‌نگار است. وی در مروشاه جهان متولد و پس از تحصیل مقدمات در همان زادگاه خویش، به قصد دانش‌افزایی، همدان مشرف شد و چند روز در آنجا، شمس به کسب دانش پرداخت. مروزی در سال 209 با شنیدن خبر غلبه ازبکان بر مرو و قتل بیرامعلی خان، حاکم این شهر مشهد را ترک گفت و به زیارت خانه خدا رفت. 1 در اوایل عصر فتحعلی شاه منصب وقایع‌نگاری گرفت و در سفارت‌های سیاسی دوره قاجاریه حضور داشت. آخرین حضور مشخص وقایع‌نگار در پیوند با رسایل سیاسی دربار فتحعلی شاه، ملاقاتی است که او در ذیقعد 1248 همراه جمعی از بزرگان درباری با سیمونوویچ، وزیرمختار روسیه انجام داد. وقایع‌نگار که از آغاز سلطنت فتحعلی شاه تا آخرین لحظات مرگ او در دربار قاجار جایگاه رفیعی داشت، در ذیحجه 1250 و قریب دو ماه پس از مرگ شاه، چشم از جهان فرو بست. 2

وی اندرزنامه شیم عباسی را در چهاردهم رمضان 1227 نگاشته است، این اندرزنامه اثری است کوتاه، اما ادیبانه و پر از نکات کاربردی در سیاست و مملکت‌داری. وقایع‌نگار در این اثر کوشیده است تا با بیانی زیبا و کوتاه، وظایف اصلی فرمانروایی و قواعد حکومت را به عباس میرزا و هر خواننده دیگر اثر خود بیاموزد. 3

تحفه عباسی نیز به نام عباس میرزا نوشته شده است. نویسنده در این اثر با شکلی منظم و در قالب هفت تحفه، اندرزهای سیاسی و اخلاقی خویش را که در نظر او از لوازم فرمانروایی مطلوب است، مطرح ساخته و زمامداری شایسته و آرمانی را منوط به رعایت آنها می‌شمرد. سخنان و اندرزهای وقایع‌نگار در قالب این تحفه‌های هفتگانه صریح و بی‌پرده است. وقایع‌نگار نیز همانند اندرزنامه نویسان سلفا، افزون بر توسل و تمسک به احادیث و روایات نبوی، در جای جای نوشته به داستان‌هایی استناد جسته است که ریشه در واقعیات تاریخی ندارند. بدیهی است وی بخوبی بر اصالت نداشتن این داستان‌ها واقف بوده است، اما همانند دیگر اندرزنامه نویسان، بی آن که دغدغه واقعی یا غیرواقعی بود این داستان‌ها را دانسته باشد، کوشیده است تا از این داستان‌ها نیز برای رساندن مقصود خویش بهره‌گیری کند. 4

پانویست‌ها:

- 1- حسینی شیرازی، فضل‌الله نگارستان، به کوشش دکتر ع. خیامپور، تبریز: بی‌نا 1342، ص 150.
 - 2- سپهر، میرزا محمد تقی (لسان‌الملک)، ناسخ التواریخ (سلاطین قاجار)، تصحیح: محمدباقر بهبودی، تهران: کتابفروشی اسلامی، 1353، ص 224.
 - 3- زرگری نژاد غلامحسین. سیاست‌نامه‌های قاجاری (رسایل سیاسی) ج 1، تهران: موسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی، 1386، ص 26، 27.
 - 4- همان، صص 28، 29.
- شهاب سلیمی / جام جم